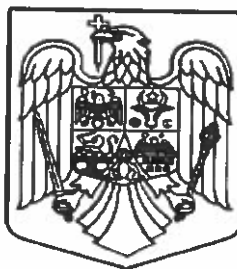


ROMÂNIA



**CONSILIUL SUPERIOR AL
MAGISTRATURII
PLENUL**

**HOTĂRÂREA nr. 164
din 28 februarie 2017**

Analizând proiectul de Lege pentru completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, transmis spre avizare de Ministerul Justiției:

În temeiul dispozițiilor art. 38 alin. (3) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările ulterioare:

PLENUL CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII

HOTĂRĂȘTE:

[REDACTED]

Art. 1 - Avizează favorabil proiectul de Lege pentru completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu observațiile și propunerile de amendamente menționate în Anexa la prezenta hotărâre.

Art. 2 - Hotărârea se transmite Ministerului Justiției.

Data în București, la 28 februarie 2017

**Președinte,
Judecător Mariana Ghena**





1 9 0 9

Consiliul Superior
al Magistraturii

Anexă la Hotărârea nr. 164 din 28 februarie 2017 a Plenului Consiliului Superior al
Magistraturii

"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)

AVIZ

**referitor la proiectul de Lege pentru completarea Legii nr. 254/2013 privind
executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele
judiciare în cursul procesului penal**

În urma examinării proiectului de Lege pentru completarea Legii nr. 254/2013
privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele
judiciare în cursul procesului penal, transmis spre avizare de Ministerul Justiției.

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

În temeiul dispozițiilor art. 38 alin. (3) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul
Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările ulterioare.

În baza Hotărârii nr. 164 din 28 februarie 2017 a Plenului Consiliului Superior al
Magistraturii:

Avizează favorabil proiectul de Lege pentru completarea Legii nr. 254/2013
privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele
judiciare în cursul procesului penal, cu următoarele observații și propuneri de
amendamente:

A.1. În ceea ce privește criteriile avute în vedere la stabilirea condițiilor de
detenție, în expunerea de motive se arată că în Hotărârea *Mursic contra Croației*,
pronunțată de Marea Cameră în 20.10.2016 (cererea nr. 7334/13), CEDO a confirmat
că norma predominantă în jurisprudența sa, anume 3 mp de suprafață la sol pentru fiecare
deținut în celulă colectivă, **este norma minimă aplicabilă în temeiul art. 3 din
Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale**. De
asemenea, în aceeași hotărâre se statuează că, în cazul în care suprafața la sol de care

1

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6

Tel: 311 69 00; Fax: 311 69 01

Web: www.csm1909.ro



1 9 0 9

Consiliul Superior
al Magistraturii

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Anexă la Hotărârea nr. 164 din 28 februarie 2017 a Plenului Consiliului Superior al
Magistraturii

dispune un deținut în celulă colectivă este mai mică de 3 mp, lipsa spațiului personal este considerată suficient de gravă încât să dea naștere unei prezumții puternice de încălcare a art. 3. Sarcina probei incumbă guvernului pârât, care poate totuși să răstoarne prezumția dacă demonstrează existența unor elemente de natură a compensa această împrejurare într-o manieră adecvată (a se vedea, în special, parag 136, 137) .

Însă, în aceeași hotărâre a Marii Camere (astfel de hotărâri cuprinzând de regulă jurisprudență cu aplicabilitate îndelungată pe viitor) se mai rețin la paragrafele 139 și 140 și alte criterii care pot fi luate în considerare de Curte la evaluarea condițiilor de detenție chiar și în situațiile în care celulele asigură un spațiu individual cuprins între 3 și 4 m²/deținut sau chiar mai mare de 4 m²/deținut.

În concluzie, spațiul individual nu este singurul criteriu care trebuie avut în vedere, chiar dacă este cel mai important.

2. De principiu, măsura compensatorie propusă de art. I pct. 2 din proiectul de lege nu ar trebui să devină incidentă doar pentru calculul pedepsei ce poate fi considerată executată în vederea acordării liberării condiționate. Compensația pentru persoanele care execută pedepse privative de libertate în condiții de supraaglomerare severă devine efectivă doar dacă măsura propusă de proiectul de act normativ vizează considerarea ca *executate efectiv* a celor 3 zile din pedeapsa aplicată, pentru fiecare perioadă de 30 de zile executate în spațiul necorespunzător.

3. Art. II din proiectul de lege ar trebui să facă referire și la art. 59 și urm. din vechiul Cod penal, nu numai la art. 100 din actualul cod. În prezent majoritatea destinatarilor liberării condiționate se află sub incidența vechiului Cod penal, neaplicându-li-se prevederile Codului penal în vigoare.

4. Art. II din proiectul de lege nu stabilește în mod clar dacă prin aplicarea prevederilor art. 95¹ din Legea nr. 254/2013 condamnatul poate fi liberat condiționat înainte de executarea efectivă a perioadelor prevăzute expres în art. 100 alin. (3) și (4) din Codul penal actual, respectiv art. 59 alin. (2) și 59¹ alin. (2), din vechiul Cod penal.

În condițiile unei redactări oricum precare, care trebuie revizuită, art. II din proiect pare a statua în sensul că în calculul fracțiunilor de pedeapsă avute în vedere la liberarea condiționată, se ține cont pe lângă pedeapsa considerată executată pe baza muncii prestate și de pedeapsa considerată ca executată prin aplicarea prevederilor art. 95¹ din Legea nr. 254/2013.

Articolul ar trebui să lămurească fără echivoc dacă liberarea condiționată ca urmare a aplicării art. 95¹ din Legea nr. 254/2013 poate fi acordată înainte de executarea efectivă a perioadelor prevăzute în art. 100 alin. (3) și (4) din Codul penal, respectiv art. 59 alin. (2) și 59¹ alin. (2) din vechiul Cod penal. Conform acestor articole, condamnații

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6

Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01

Web: www.csm1909.ro



1 9 0 9

Consiliul Superior
al Magistraturii

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Anexă la Hotărârea nr. 164 din 28 februarie 2017 a Plenului Consiliului Superior al
Magistraturii

nu pot fi liberați condiționat înainte de executarea efectivă a unor perioade din pedeapsă, exprimată în fracții, chiar dacă partea din durata pedepsei ce poate fi considerată potrivit legii ca executată pe baza muncii prestate este luată în considerare în calculul fracțiilor de pedeapsă pentru liberarea condiționată.

Același principiu ar trebui aplicat și în această materie, în sensul că fracțiile obligatorii vizând executarea efectivă prevăzute în art. 100 alin. (3) și (4) din Codul penal și art. 59 alin. (2) și art. 59¹ alin. (2) din vechiul Cod penal nu sunt modificate prin aplicarea prevederilor prezentului proiect de lege, în toate cazurile condamnării având de executat minim aceste perioade.

5. Art. III în forma propusă de proiect are următorul conținut:

(1) *Persoanele condamnate internate în infirmerii din cadrul locurilor de deținere, în spitale din rețeaua sanitară a Administrației Naționale a Penitenciarelor sau din rețeaua sanitară a Ministerului Sănătății, aflate în tranzit ori transportate în vederea transferului între locurile de deținere, precum și cele cazate într-un spațiu mai mare de 3 mp/deținut și care apreciază că sunt afectate de alte condiții care, cumulate, sunt de natură a determina încălcări ale art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se pot adresa, după caz, judecătorului de supraveghere a privării de libertate, respectiv instanțelor civile de judecată.*

(2) *Persoanele care au fost puse în libertate la expirarea duratei pedepsei închisorii deși au fost propuse pentru liberare condiționată cu luarea în considerare a art. 95¹ din Legea nr. 254/2013, cu modificările și completările ulterioare, se pot adresa instanțelor civile.*

Deși art. III din proiect corespunde scopului avut în vedere la edictarea lui, forma acestuia este susceptibilă de următoarea observație principală privind oportunitatea modificării textului, sau chiar înlăturarea acestuia:

- **deținuții** care au fost cazați pe toată durata detenției în spații mai mici de 3 m²/deținut și au fost afectați și de alte condiții care, cumulate, sunt de natură a determina încălcări ale art. 3, **dar care în același timp au beneficiat efectiv de compensare prin acordarea liberării condiționate în baza fracției de pedeapsă reduse, potrivit art. III din proiect, nu au calitate procesuală de a se adresa instanței civile**, fiind excluși *ab inițio* de la obținerea de despăgubiri civile întrucât au beneficiat de compensare, indiferent de reducerea efectivă a fracției care li s-a acordat.

Lipsa calității procesuale de a se adresa instanței civile a persoanelor care au fost puse în libertate înainte de expirarea duratei pedepsei închisorii cu luarea în considerare a art. 95¹ din Legea nr. 254/2013 (în forma propusă de proiect), dar au fost afectate și de alte condiții care, cumulate, sunt de natură a determina noi încălcări ale art. 3 din Convenție, poate crea premisele pentru eludarea standardelor CEDO în materie prin



1 9 0 9

Consiliul Superior
al Magistraturii

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Anexă la Hotărârea nr. 164 din 28 februarie 2017 a Plenului Consiliului Superior al
Magistraturii

instituirea unor practici abuzive, care în anumite situații ar lipsi de eficacitate calea de atac reparatorie.

De asemenea, repararea unui prejudiciu trebuie să asigure o satisfacție echitabilă, lucru discutabil în condițiile în care compensarea efectivă de care a beneficiat deținutul poate fi foarte redusă, dacă liberarea condiționată se amână pentru diferite motive, chiar în condițiile fracției reduse.

Cu alte cuvinte, mecanismul care stă la baza proiectului ar putea fi deturnat de la finalitatea sa, prin excluderea de la acordarea despăgubirilor civile a deținuților care au beneficiat de compensarea de zile la fracția de pedeapsă, indiferent de quantumul acestora și fără o analiză de ansamblu a condițiilor de detenție pe toată durata privării de libertate.

Pentru aceste motive, apreciem că și deținuții care au beneficiat la liberare condiționată de o fracție redusă pe criteriul lipsei de spațiu, ar trebui să aibă deschisă calea unei acțiuni civile, deoarece, așa cum s-a reținut și în jurisprudența CEDO, spațiul individual nu este un criteriu unic de evaluare a condițiilor de detenție, chiar dacă este cel mai important. Desigur, această împrejurare ar trebui dublată și de o dispoziție care să prevadă că stabilirea despăgubilor civile se va realiza și în funcție de perioadele pentru care deținutul a beneficiat efectiv de compensare în cazul cazării într-un spațiu necorespunzător potrivit art. 95¹ din proiect.

Pe de altă parte, reglementarea expresă a categoriilor de deținuți, precum și detalierea situațiilor în care aceștia se pot adresa instanței civile, nu este necesară, deoarece potrivit regulilor răspunderii civile delictuale, repararea prejudiciului se realizează o singură dată, dar în același timp repararea prejudiciului trebuie să fie integrală, efectivă. Cu alte cuvinte, pentru aceeași acțiune ilicită, compensarea trebuie să fie unică, dar în același timp efectivă.

Așadar, un deținut care se plânge doar de spațiul de detenție, sub 3 m²/deținut, fără a invoca și alte condiții de detenție, este clar că nu va putea obține despăgubiri civile dacă a fost compensat pentru această împrejurare prin acordarea liberării condiționate ca urmare a unei fracții de pedeapsă reduse prin compensarea zilelor executate într-o astfel de celulă.

Dar dacă se pune problema reparării unui prejudiciu, aceasta operațiune trebuie realizată efectiv, atât potrivit principiilor răspunderii civile delictuale, cât mai ales jurisprudenței CEDO.

Prin urmare, judecătorul de la instanța civilă ar trebui să aibă posibilitatea să aprecieze dacă compensarea de care deținutul a beneficiat efectiv constituie o reparație suficientă pentru prejudiciul moral suferit ca urmare a executării pedepsei, chiar dacă a fost eliberat condiționat ca urmare a unei fracții reduse prin compensare. Astfel, s-ar preveni anumite practici posibile ale instanțelor naționale, care ar acorda liberarea condiționată cu fracția redusă, potrivit art. 95¹ din proiect, însă doar după câteva amânări și în fapt compensarea efectivă a deținutului s-ar putea rezuma efectiv la câteva

4

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6

Tel: 311 69 00; Fax: 311 69 01

Web: www.csm1909.ro



1 9 0 9

Consiliul Superior
al Magistraturii

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Anexă la Hotărârea nr. 164 din 28 februarie 2017 a Plenului Consiliului Superior al
Magistraturii

zile de compensare, chiar și în cazul unor perioade foarte mari executate într-o
celulă sub 3 m²/deținut, repararea prejudiciului devenind derizorie.

În concluzie, nu ar trebui detaliate în proiect categoriile de condamnați care
se pot adresa instanței civile, întrucât există un cadru legal suficient pentru
soluționarea acestor cauze, și anume principiile răspunderii civile delictuale
interpretate prin prisma jurisprudenței CEDO privind condițiile de detenție.

6. Art. IV alin. (2) lit. a) din proiect este redactat greșit, întrucât prevede
obligativitatea analizării în comisiile pentru liberare condiționată, în vederea propunerii
pentru acordarea liberării condiționate, a persoanelor private de libertate, indiferent de
regimul de executare a pedepsei stabilit, fără a face o distincție între condamnații care
execută o pedeapsă pentru infracțiuni săvârșite până la data de 1.02.2014 și după această
dată.

Persoanele private de libertate pentru infracțiuni săvârșite până la data de
01.02.2014 pot face obiectul acestui articol (în prezent la liberarea condiționată aceste
persoane pot fi analizate de comisii și liberate condiționat de instanțe indiferent de
regimul de executare), iar cele private de libertate pentru infracțiuni săvârșite începând cu
01.02.2014, pot face obiectul acestui articol doar dacă se află în executarea pedepsei în
regim semideschis sau deschis. Conform art. 100 alin. (1) lit. b) din Codul penal în
vigoare, liberarea condiționată poate fi acordată doar dacă cel condamnat se află în
executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis.

7. Art. IV alin. (2) lit. b) din proiect trebuie înlăturat.

Astfel, acesta impune ca persoanele private de libertate care au fost analizate deja
în comisiile pentru liberare condiționată și nu au fost propuse pentru că nu au fost
îndeplinite celelalte condiții prevăzute de lege pentru liberare condiționată (fiind
împlinită fracția prevăzută de Codul penal), sau care deși au fost propuse pentru liberare
condiționată sau ele însele au formulat cerere de liberare condiționată către instanțele
judecătorești, dar au fost respinse propunerile sau cererile de către instanța de judecată,
fixându-se termen pentru reanalizarea situației condamnatului, reiterarea propunerii sau a
cererii, să fie luate din oficiu în discuția comisiilor pentru liberare condiționată, în
vederea propunerii pentru acordarea liberării condiționate, indiferent de termenele
stabilite anterior.

Se apreciază că o asemenea propunere este eronată, în condițiile în care
nesesizarea instanței cu propunerea de liberare condiționată, respingerea propunerii sau a
cererii de liberare condiționată de către instanță, nu a avut în vedere neîmplinirea fracției
prevăzută de lege pentru liberare condiționată, condamnatul având îndeplinită această
condiție, ci neîndeplinirea celorlalte condiții prevăzute de lege.



1 9 0 9

Consiliul Superior
al Magistraturii

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

*Anexă la Hotărârea nr. 164 din 28 februarie 2017 a Plenului Consiliului Superior al
Magistraturii*

Astfel, nu se justifică reluarea în discuție a situației condamnatului, care, anterior modificării Legii nr. 254/2013 împlinise fracția prevăzută de lege pentru a putea beneficia de liberare condiționată și a făcut obiectul unei analize, propuneri sau cereri vizând liberarea condiționată, cu atât mai mult cu cât în condițiile lăxării unui termen de către instanța judecătorească printr-o hotărâre rămasă definitivă se aduce atingere autorității de lucru judecat.

8. Limitarea aplicării în timp a viitorului art. 95¹, conform dispozițiilor alin. (6) al aceluiași articol, în sensul că perioadele pentru care se acordă zile considerate ca executate în compensarea cazării într-un spațiu necorespunzător se calculează începând cu 24 iulie 2012 și până la data de 31 decembrie 2022, nu are nicio justificare obiectivă.

Textul este desprins de rațiunea care a impus promovarea proiectului de act normativ, care în esență vizează compensarea cu zile considerate ca executate din pedeapsă pentru condițiile necorespunzătoare de detenție. Or, din această perspectivă, aplicabilitatea măsurilor compensatorii trebuie legată, sub aspectul incidenței în timp, de existența condițiilor necorespunzătoare de detenție, iar nu de o perioadă predeterminată în mod arbitrar.

De principiu măsurile de prevenire a condițiilor necorespunzătoare de detenție sunt preferabile instituirii unor măsuri compensatorii ulterioare. Însă, trebuie avut în vedere faptul că aceste măsuri de prevenire, cum ar fi construirea de noi penitenciare sau diminuarea ratei infraționalității, sunt măsuri cu efect pe termen lung și care, evident, vor produce efecte doar în viitor. Prin urmare, trebuie să existe și un mecanism cu o aplicabilitate promptă și care să permită o reparare a prejudiciului moral la care au fost supuse persoanele care au executat deja pedepse în condiții necorespunzătoare de detenție.

Posibilitatea de a aplica aceste măsuri compensatorii ar trebui să existe atâta timp cât persistă condițiile necorespunzătoare de detenție care ar reclama aplicarea acestui mecanism de compensare. Nu trebuie pierdut din vedere faptul că mecanismul de compensare are rolul de a determina în mod indirect statul să remedieze în mod definitiv problema supraaglomerării din penitenciare, prin măsuri durabile și într-un termen cât mai scurt posibil.

În situația ideală în care până în anul 2022 va fi remediată problema aglomerării din penitenciare, mecanismul de compensare nu va mai fi aplicat, dar acest lucru nu înseamnă că trebuie limitată în timp aplicabilitatea acestuia.

B. Luând în considerare toate deficiențele semnalate din proiectul de lege și pornind de la observația de principiu în conformitate cu care compensația pentru persoanele care execută pedepse privative de libertate în condiții de supraaglomerare severă devine efectivă doar dacă măsura propusă de proiectul de act normativ vizează

6

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6

Tel: 311 69 00; Fax: 311 69 01

Web: www.csm1909.ro



1 9 0 9

Consiliul Superior
al Magistraturii

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Anexă la Hotărârea nr. 164 din 28 februarie 2017 a Plenului Consiliului Superior al
Magistraturii

considerarea ca executate efectiv a celor 3 zile din pedeapsa aplicată, pentru fiecare perioadă de 30 de zile executate în spațiul necorespunzător. Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a formulat următoarele propuneri de amendamente la acest proiect:

1. La articolul I, punctul 2 se modifică și va avea următorul cuprins:

"2. După articolul 55 se introduce un nou articol, articolul 55¹, cu următorul cuprins:

Art. 55¹ - Compensarea în cazul cazării într-un spațiu necorespunzător

(1) *La calcularea pedepsei executate efectiv se are în vedere, indiferent de regimul de executare a pedepsei, ca măsură compensatorie, și executarea pedepsei într-un spațiu necorespunzător, caz în care, pentru fiecare perioadă de 30 zile executate în spațiul necorespunzător, chiar dacă acestea nu sunt consecutive, se consideră executate, suplimentar, 3 zile din pedeapsa aplicată.*

(2) *În sensul prezentului articol, se consideră executarea pedepsei într-un spațiu necorespunzător, cazarea într-un spațiu mai mic sau egal cu 3 mp/deținut, care se calculează, excluzând suprafața grupului sanitar și a spațiilor de depozitare a alimentelor, prin împărțirea suprafeței totale a camerei de deținere la numărul de persoane cazate în camera respectivă, indiferent de dotarea spațiului respectiv, potrivit evidențelor proprii fiecărui loc de deținere.*

(3) *În sensul prezentului articol, nu se consideră executare a pedepsei într-un spațiu necorespunzător ziua sau perioada în care persoana a fost:*

a) internată în infirmerii din cadrul locurilor de deținere, în spitale din rețeaua sanitară a Administrației Naționale a Penitenciarelor sau din rețeaua sanitară a Ministerului Sănătății;

b) în tranzit;

c) transportată în vederea transferului între locurile de deținere.

(4) *Dispozițiile prezentului articol nu se aplică în cazul în care persoana a fost despăgubită pentru condiții necorespunzătoare de detenție, prin hotărâri definitive ale instanțelor naționale sau ale Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru perioada pentru care s-au acordat despăgubiri.*

(5) *Beneficiul aplicării dispozițiilor alin. (1) nu poate fi revocat.*

(6) *Procedura administrativă de aplicare a dispozițiilor prezentului articol se stabilește prin ordin al ministrului justiției."*

2. La articolul I, pct. 3 și 4 se elimină.

3. Articolul II se modifică și va avea următorul cuprins:

"Art. II - Prevederile prezentei legi se aplică în mod corespunzător minorilor care execută măsuri educative în centre de detenție, în centre educative sau în

7

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6

Tel: 311 69 00; Fax: 311 69 01

Web: www.csm1909.ro



1 9 0 9
Consiliul Superior
al Magistraturii

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Anexă la Hotărârea nr. 164 din 28 februarie 2017 a Plenului Consiliului Superior al
Magistraturii

penitenciare, precum și minorilor care au executat pedepse în penitenciare potrivit Legii nr. 15/1968 privind Codul penal al României, cu modificările și completările ulterioare, și care execută, la data intrării în vigoare a prezentei legi, măsuri educative în centrele de detenție, în aplicarea art. 21 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările ulterioare."

4. Articolul III se modifică și va avea următorul cuprins:

"Art. III -(1) În termen de 45 de zile de la data intrării în vigoare a prezentului alineat, ministrul justiției emite ordinul prevăzut la art. 55¹ alin. (6) din Legea nr. 254/2013, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Prezenta lege intră în vigoare la 2 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, cu excepția prevederilor art. I pct. 2, referitor la art. 55¹ alin. (6) din Legea nr. 254/2013, cu modificările și completările ulterioare, și a alin. (1) al prezentului articol, care intră în vigoare la 5 zile de la data publicării acesteia."

5. Articolele IV – IX se elimină.

Președinte,
Judecator Mariana Ghena

